

lykkes, andre have støttet Tanken, fordi de kunde have Lyst til at se et Forsøg som dette strande. Paa Forhaand vare de overbeviste om, det maatte mislykkes, og de haabede, at en stor Del af Virkningen af den Agitation, som Socialdemokratiet driver med Spørgsmaalet Fællesdrift, kunde slaas ned, naar man fik et saadant Bevis at pege paa for, at Socialdemokraternes Snak om Fællesdrift og lignende Ting intet havde paa sig. Det var jo saa konstateret, at Fællesdrift ikke duede. Vi se altsaa, at Bevæggrundene til, at Finansudvalgets Medlemmer delvis have sluttet sig til min Tanke, have været meget forskellige. Nu er, som sagt, hele Planen røget i Lyset paa Grund af Ministerens Modstand mod dette Forsøg. Naar Regeringen ikke vil tiltræde denne Tanke, kan Forsøget ganske simpelt ikke gøres. Jeg vil nu sige, at jeg meget gerne havde set et saadant Forsøg blive sat i Værk, og det er min Overbevisning, at det havde haft mange Betingelser for at kunne lykkes. Om det vilde lykkes, er naturligvis et Spørgsmaal, hvis sikre Besvarelse ligger ude i Fremtiden. En af de første Betingelser for, at det kunde lykkes, maatte søges hos selve de Familier, som man overdrog Sagen, og for at jeg skulde gaa med til Forsøget, vilde jeg forlange Indflydelse paa Valget af de Familier, man vilde overlade denne Ejendom. Det er klart, at man kan vælge saadanne Familier, at Forsøget absolut *skal* mislykkes, men man kan paa den anden Side ogsaa vælge saadanne Folk, at der var Haab om, det vilde lykkes paa en fortrinlig Maade. Derfor siger jeg, at naar man skal gaa med til Planen, maa man have Indflydelse paa, til hvilke Folk det skal overdrages at bringe den ud i Livet. Den Vej, man skulde gaa, var at vælge disse 12 Familier — eller hvor mange det nu skulde være — saaledes, at de paa Forhaand vare enige om at ville overtage Gaarden til fælles Drift og vilde gøre det, fordi de kendte hverandre, havde gensidig Tillid til hverandre og stolede paa, at Foretagendet kunde lykkes. Gjorde man det paa denne Maade, vilde der være mange Betingelser til Stede for Sagens heldige Gennemførelse. Hvis 12 Familier fik et Areal paa 120 Tdr. Land, vilde de, naar baade Mænd og Koner vare unge, kraftige Folk, raade over en Arbejdsstyrke, som ingen anden Ejendom af lignende Størrelse var i Besiddelse af. De vilde være i Stand til at drive denne Gaard langt bedre, end de fleste Gaarde i Landet

ellers kunne drives, netop fordi de raadede over den store Arbejdskraft. De vilde være i Stand til at kaste sig over Sider af Landbruget, som Gaarde af en lignende Størrelse maatte lade ligge. Der vilde ikke være noget i Vejen for, at man ved en saadan Drift kunde indføre et ikke ringe Havebrug, som paa den Plads, her er Tale om, vistnok vilde kunne blive rentabelt, idet Jorden ligger under meget heldige Afsætningsforhold. I det hele taget synes jeg, at der er saa mange Betingelser til Stede, for at det kunde lykkes, at jeg meget gerne vilde have set dette Forsøg udført. Jeg ved nok, at der er en Hovedindvending, der vil gøres derimod, og det er Spørgsmaalet om Enigheden; man siger, at det er umuligt, det kan ikke tænkes, at 12 Familier kunne enes om at udføre det Arbejde i Fællesskab, som her skal udføres. Dertil skal jeg sige, at er der et Tilfælde, hvor man kan enes, maa det vel være der, hvor man har gensidig Fordel deraf. De mange Andelsforetagender, vi have her i Landet, ere jo baserede paa Enighed. Der skal være Enighed, ellers kan det ikke gaa, og denne Enighed tror jeg bringes til Veje for største Delen derved, at hver enkelt ser sin Fordel i at resignere og bøje sig ind under det, der er til det fælles Bedste.

Som sagt, jeg havde gerne set Forsøget udført, men naar man i Udvalget har sagt til mig, at jeg skulde skaffe Garanti for de Værdier, her bleve satte paa Spil, synes jeg, det er et aldeles urimeligt Forlangende at stille til et enkelt Medlem af Udvalget. Jeg ved ikke, hvor betydelige Pengesummer man har tænkt sig, jeg skulde møde med fra Fagforeningens Kasse og sige: Værs'god! her er Garantier for de Værdier, som sættes i Vove, men under alle Omstændigheder hævder jeg, at det er et Forlangende, vi aldrig stille til hverandre i Rigsdagen. Jeg mener, at den, der skulde sætte noget i Vove her, var Staten. Jeg synes, at Staten er stor og rig nok til at have Raad til at gøre dette Forsøg. Jeg tror, at mange vilde med Glæde have set et saadant Forsøg blive gjort, og i og for sig var der jo ikke Grund til at forlange store Garantier. Selv om de Familier, som fik Jorden til Drift, ikke mødte med store Kapitaler, mødte de dog med noget, som er langt bedre og netop er det, det kniber for de fleste Gaarde at faa i vor Tid, nemlig Arbejdskraft. Dette vilde være langt mere værd end at møde op med de Tusinder af Kroner, der kunde forlanges som Garanti. I det hele taget tror jeg, at der